

Kitap İncelemesi: 'Eğitim Yönetimi'¹

59

Ramazan Cansoy²

Kitabın adı: Eğitim Yönetimi

Editör: Selahattin Turan

Bölüm yazarları:

Ahmet Aypay, Engin Arslanargun, Aytaç Açıkalın, Ramazan Cansoy, Muhammet Emin Türkoğlu, İbrahim Kocabaş, Selahattin Turan, Derya Yılmaz Kılıçoğlu, Gökhan Kılıçoğlu, Nuri Baloğlu, M. Bahaddin Acat, Fatih Bektaş, İbrahim Hakan Karataş, Metin Özkan, Kürşat Yılmaz.

Sayfa sayısı: 527

ISBN:978-625-7813-55-6

Basıldığı yayınevi: ASOS

Yayın yılı: 2021

Baskı sayısı: I

Başvuru/Submitted

20 Kas / Nov 2022

Kabul/Accepted

08 Oca / Jan 2023

Yayın/Published

10 Nis/Apr 2023

Makale Türü

Kitap İncelemesi/
Book Review

Eğitim yönetimi alanındaki bilgi birikimine, Türkiye’de son yıllarda birçok çalışma, önemli katkılar sunmuştur. Bu kitap, bu katkılara bir yenisini ekleyen, teori ve uygulamayı birleştiren özgün bir çalışmadır. Kitap, çok kapsamlı biçimde hazırlanmıştır ve eğitim yönetimi alanındaki temel konuları ele almıştır. Batılı ülkelerle karşılaştırıldığında; eğitim yönetimi alanının, Türkiye’de gelişim aşamasında olduğu düşünüldüğünde, bu eserin, özgün bir başvuru kaynağı olduğu söylenebilir.

Kitap, editörün önsözü ile başlamaktadır. Önsözde kitabın yazılış amacı temel hatları ile açıklanmıştır. Diğer taraftan önsöz eğitim yönetimi alanının yönelimiyle ve güncel yaklaşımlarla ilgili geniş bir özet sunmaktadır. Bu bakış açıları çerçevesinde; *pozitivist, yorumsamacı, postmodern, feminist* eğitim yönetimi özelliklerinden söz edilmiş, eğitim yönetiminin teorik arka planına göndermede, atıfta bulunulmuştur.

Eğitim Yönetimi kitabı toplam 13 bölümden ve bir mülakattan oluşmaktadır. Kitaptaki bölümler; *örgütsel yapı, eğitim örgütlerinde güç ve politika, eğitimde insan kaynağının yönetimi, okullarda motivasyon, okullarda iletişim, örgütsel değişim, okullarda karar verme, çatışma yönetimi, okullarda eğitim programının yönetimi, liderlik, devlet ve eğitim, okul finansmanı ve eğitim yönetiminde araştırma ve güncel tartışmalar* başlıklarını taşımaktadır. Mülakat ise eğitim yönetimi alanında kurucu yönü ve deneyimiyle öne çıkan olan değerli bilim insanı Aytaç Açıkalın ile yapılmıştır.

*Alanyazın Eğitim Bilimleri
Eleştirel İnceleme
Dergisi*
CRES Journal
*Critical Reviews in Educational
Sciences* 2022, (Özel Sayı/
Special issue), 59-62

Cansoy, R. (2023). Kitap
İncelemesi/ Book Review:
'Eğitim Yönetimi' kitabının
incelenmesi. *Alanyazın* [Özel
sayı/ Special issue], 59-62

Öncü Okul Yöneticileri
Derneği
2718-0808

¹ Bu makale, derginin Editörleri tarafından dahili olarak gözden geçirilmiştir.

(Peer review: This article has been internally reviewed by the journal's Editors)

² Karabük Üniversitesi, Doç. Dr. cansoyramazan@gmail.com ORCID: 0000-0003-2768-9939

Birinci bölümde; yazar örgütsel yapının temel özelliklerini yaygın olarak kabul görmüş teori ve modeller çerçevesinde incelemiştir. Ayrıca okul yapılarının değişimi ve bir örgüt olarak okul detaylı biçimde ele almıştır. Bu bölüm, okulda bürokrasi ve sanal okullarla ilgili tartışmayla bitmektedir. Yazar bölümdeki teorileri eğitim sistemiyle ilişkilendirmiş ve somut örneklerle desteklemiştir. Bunun yanında yazar Türk Eğitim Sistemi bağlamında eleştirilere yer vermiştir. Ayrıca örgütsel yapının insan üzerindeki etkileri konusuna da dikkat çekmiştir. Örgütsel yapı ve modelleri detaylı olarak incelenen konular arasındadır.

İkinci bölümde; eğitim örgütlerinde güç ve politika konuları işlenmiştir. Bu bölümde, gücün tanımı, eğitim yönetiminde güç türleri ve Türk Eğitim Sistemi'nde güç ilişkilerinden bahsedilmiştir. Okul yönetimi ve güç kullanımı tartışılan diğer bir konudur. Türkiye'de okul müdürlerinin güç kullanımında yapısal sorunlar olduğu yazar tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca yazar, okul müdürlüğünün meslek haline dönüştürülmesine dönük çabaların yetersizliğinden dolayı okul müdürlerinin hiyerarşik yapı içinde gücü etkili biçimde kullanamadıklarını ifade etmiştir. Diğer taraftan yazar bölümde farklı güç türlerinden bahsetmiştir. Bunun yanında güç, etkileme, otorite, kontrol ve hiyerarşi kavramları detaylıca tartışılmıştır. Yazar okul yöneticilerinin gücü istedikleri gibi kullanamama nedenini bürokratik kontrol ve hâkimiyete dayalı merkezi eğitime bağlamıştır. Bunların yanında yazar okul müdürlerinin neden gücü kullanma konusunda yetersiz hissettiklerini detaylıca açıklamıştır. Son olarak güç kaynakları, güç ve politika ilişkisi, liderlik ve güç ilişkileri ele alınan diğer konulardandır.

Üçüncü bölümde; eğitimde insan kaynağının yönetimi konusu incelenmiştir. Yazar bu bölümde kendine özgü üslubuyla akıcı bir dil kullanarak eğitimde insan kaynağı yönetiminden bahsetmiştir. Bu bağlamda insan kaynaklarına olan bakışı mekanik olmaktan ziyade daha insani temeller bağlamında ele almak gerekliliğine sıklıkla vurgu yapmıştır. Bölümde insan kaynağı yönetiminin evrimi ve kuramsal temellerine ayrıca değinilmiştir. Bunun yanında insan kaynaklarının eğitimde nasıl ele alınması gerektiği açıklanmıştır. Eğitimde insan kaynağı yönetimi on iki temel işlevle açıklanmıştır. On iki işlev bu bölümün önemli başlıklarındandır. Sırasıyla insan kaynakları yönetiminin işlevlerine ait tanımlar verilmiş ve bu tanımlar örnekler üzerinden detaylıca açıklanmıştır. Stratejik insan kaynakları yönetim planı, kurum içi ve çevresi insan kaynağı koruma, çözümleme belirleme, bilgilendirme, danışmanlık, seçme, geliştirme, bütünleştirme, koruma, ödeme, ayırma ve mesleki örgütlenme işlevler olarak belirlenmiştir. Ayrıca yazar insan kaynakları yönetimi ilkelerini liyakat, kariyer, eşitlik, güvence ve yansızlık temellerine oturtarak tartışmıştır. Tüm bölüm boyunca yazar insan kaynağının nasıl israf edildiğine odaklanmıştır. Bunlarla birlikte insan kaynağı yönetiminden insan kaynağını geliştirmeye dönük bir paradigma değişimi olması gerektiği yazar tarafından sıklıkla ifade edilmiştir. Sonuç olarak insan odaklı ve merkezli bir insan kaynakları yönetimine ihtiyaç duyulduğu bir sisteme vurgu yapılmıştır.

Dördüncü bölümde; okullarda motivasyon konusu incelenmiştir. Okullarda motivasyon kapsam teorileri ve süreç teorileri bağlamında açıklanmıştır. Kapsam teorileri kapsamında Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi, motivasyon hijyen teorisi, başarı güdüsü teorisi, varoluş ilişki gelişme teorisi incelenmiştir. süreç teorileri kapsamında ise beklenti teorisi, eşitlik teorisi, hedef belirleme teorisi, yükleme teorisi ve öz yeterlik incelenmiştir. Yazarlar bölümde motivasyon teorilerini okul ve eğitim odağında açıklamışlardır. Diğer taraftan bu bölümde farklı motivasyon teorileri okul kapsamında ve uygulamada neler yapılabileceğine dair somut örneklerle desteklenmiştir.

Beşinci bölümde; okullarda iletişim detaylı biçimde incelenmiştir. İletişim kavramı, süreci ve modelleri, örgütsel iletişim tipleri açıklanmıştır. Bölümde yeni bir iletişim aracı olarak teknoloji konusu ele alınmış, okullar için uygulanabilecek iletişim modelleri önerilerinde bulunulmuştur. Yazar iletişimin örgütler için en önemli yönünün eşgüdüm sağlamak olduğunu sıklıkla ifade etmiştir. Bunun yanında formal ve informal iletişimin okullarda bir arada yürütülmesinin örgütsel gelişim için önemli olduğu dile getirilmiştir. Emir verici iletişim tarzının oluşturacağı sıkıntılar söz konusu edilmiştir. Yazar bunların yanında örgütsel iletişimin yönetim süreçleriyle olan ilişkisini örneklerle açıklamıştır. İyi tasarlanmış bir iletişimin örgüt gelişimi ve sonuçlarına olan katkılarına dönük görüşler sunmuştur.

Altıncı bölümde; örgütsel değişim konusu incelenmiştir. Değişim türleri, tipolojileri, değişime direnç ve bu direncin üstesinden nasıl gelineceği tartışılmış, örgütsel değişimin yönetimi farklı modeller kapsamında ele alınmıştır. Değişimin gerçekleşebilmesi için çevrenin, yeni gelişme ve beklentilerin iyi

değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik faktörlerin örgütlerdeki değişimlere etkileri ve bu değişimlerin nasıl gerçekleşeceği açıklanmıştır. Ayrıca bu bölümde okullarda planlı değişimin nasıl yapılacağına ilişkin bir çerçeve sunulmuştur.

Yedinci bölümde; okullarda karar verme konusu incelenmiştir. Bu bölümde karar, karar türleri, karar verme modelleri ve teknikleri, karara katılma başlıkları tartışılmıştır. Bunun yanında yöneticilerin nasıl karar verdikleri açıklanmıştır. Bu bölümün sonunda eğitim yönetiminde karar verme konusunda yol gösterici olan bir okuma listesi verilmiştir. Bölümde karar vermenin zor yanları da ayrıca tartışılmış, problem çözme ile karar verme arasındaki ilişkiler de detaylı olarak ele alınmıştır.

Sekizinci bölümde; çatışma yönetimi konusu işlenmiştir. Çatışma süreçleri, kaynakları, nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmuştur. Ayrıca çatışma yönetimi stratejileri ve okullarda çatışma yönetimi detaylıca açıklanmıştır. Çatışmaların örgütlerde kaçınılmaz olduğu ve çatışmaların farklı modeller bağlamında yönetilmesi gerektiği sıklıkla dile getirilmiştir. İyi yönetilmeyen çatışmaların okullar açısından sonuçlarının bireysel ve örgütsel düzeyde olumsuz olacağı vurgulanmıştır. Diğer taraftan bölümde çatışma çözme stratejilerinin kazan-kazan tarzında yürütülmesinin örgütlerde çatışma yönetimi bakımından kritik olduğu dile getirilmiştir.

Dokuzuncu bölümde; okullarda eğitim programının yönetimi konusu işlenmiştir. Eğitim programının yapısı, geliştirilmesi, program hazırlamada yaklaşımlar, tasarım, uygulama, yönetim ve alternatif program arayışları tartışılmıştır. Yazar felsefi anlayışın eğitim programlarını etkilediğine dikkat çekerken, program yapısının öğrenme üzerindeki etkilerini de dile getirmiştir. Bölümde ayrıca üstün yetenekli veya öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için uygun öğretim programı hazırlamanın önemi tartışılmıştır. Tüm bunların yanında merkezi eğitim yapısına sahip Türk eğitim sisteminde eğitim programının etkili yönetilmesine yönelik önerilere yer verilmiştir.

Onuncu bölümde; liderlik konusu işlenmiştir. Liderliğin tanımı, liderlikle ilgili yeterlilikler, liderlik alanları, okul yöneticilerinin liderliği, liderlik teori ve yaklaşımları, liderlik çıktıları ve yeni liderlik yaklaşımları detaylıca incelenmiştir. Bunların yanında çağdaş liderlik yaklaşımları üzerinde de durulmuştur. Bölüm yakın zamanda ortaya çıkan ve eğitimde çok dile getirilen liderlik türlerini de ayrıca inceleme konusu etmiştir. Bölümde liderlikle ilgili genel bir çerçeve sunulmuş, liderliğin okullardaki izdüşümü ise okuyucuya bırakılmıştır.

Onbirinci bölümde; devlet ve eğitim konusu işlenmiştir. Yazar devletin eğitimle olan ilişki alanlarına, müdahale alanlarına, çağdaş eğitim anlayışına, Türkiye'de devlet eğitim ilişkisine ve buna dönük bakış açılarına yer vermiştir. Bölümde okul yönetimlerinin profesyonelleşmesi, bürokratikleşmesi, ulus devletlerde eğitimin amaçları da incelenmiştir. Bunun yanında devlet eğitim ilişkisi eleştirel bakışla incelenmiş, farklı görüşlere de yer verilmiştir. Ayrıca Türk eğitim sisteminin genel özellikleri ve yapısı, Türkiye'de okul yönetimindeki sorunlar detaylı olarak ele alınmıştır.

Onikinci bölümde; okul finansmanı konusu incelenmiştir. Bu bölümde eğitim ekonomi ilişkisi, eğitimin yatırım ve tüketim özelliği, kamusal özelliği, bireysel ve toplumsal faydaları, eğitim finansmanı ve okul finansmanı konuları açıklanmıştır. Bölümde eğitim maliyetine katlanmanın birey ve toplum açısından gerekçeleri, okulların finansman yönetimlerinin farklı okul kademelerinde neden farklılaşması gerektiği gerekçeleriyle birlikte irdelenmiştir. Finansman sağlamanın okullarda güncelliğini sürekli koruyan bir problem olduğu ve okul yöneticilerinin uygulamalarını olumsuz etkilediği de ifade edilmiştir. Bölümde okul finansmanı konusu ana hatlarıyla belirtilmiştir.

Onüçüncü bölümde; eğitim yönetiminde araştırma ve güncel tartışmalar konusunu incelemiştir. Türkiye'de eğitim yönetimi araştırmaları; kitaplar, süreli yayınlar, toplantılar ve lisansüstü eğitim programları kapsamında incelenmiştir. Diğer taraftan eğitim yönetimi alanına dair tartışmaların bulunduğu kısımda ise tartışmalar altı temel başlıkta incelenmiştir. Bu başlıklarda eğitim yönetimi alanının pozitivist bir karaktere sahip olması, nicel araştırmaların çalışmalarda egemen olması, eğitim yönetimi alanındaki kavramların başka disiplinlerden ödünç alınması, kavramların Batı'daki ülkelerin kavramlarından alınması ve uygulamadan kopuk olması başlıkları genel hatlarıyla dile getirilmiştir. Yazar bu bölümde eğitim yönetimi araştırmalarının kültürel, bağlamsal, tarihsel, güç ilişkileri, sosyal ve ekonomik ilişkiler, adalet ve eşitsizlik gibi kavramları göz önüne alarak kendini yeniden sorgulaması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Kitabın son bölümünde alanın öncülerinden Aytaç Açıkalin ile yapılan bir mülakata yer verilmiştir. Bu mülakatta; Türkiye'de eğitim yönetiminin öncüleri, Türkiye'de ilk eğitim yönetimi dergisini çıkartma girişimleri, eğitim yönetiminin bugünkü durumu ve geleceğe ilişkin beklentilere ait bazı konular dile getirilmiştir.

Kitap anlaşılır bir dille yazılmış ve genellikle kullanılan örnekler eğitim sistemi ve okul içinden seçilmiştir. Bu yüzden okuyucunun ilgisini çekebilecek özgün bir referans kaynaktır. Kitap kendi alanında Türkiye'de yazılmış farklı kitaplara paralel bir içeriğe sahiptir ancak kullandıkları akıcı üslup ve uygulamaya dönük öneriler kendi alanındaki çalışmalardan bu kitabı ayırmaktadır. Ayrıca kullanılan şekiller ve resimler metinlerin kolaylıkla anlaşılmasını sağlamaktadır. Editör daha önceki yıllarda; Hoy ve Miskel (2015) tarafından yazılan *Eğitim Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama* kitabının Türkçeye tercüme edilmesini sağlamıştır. Bu yeni kitapta işlenen konular; çeviri kitabı bir ileri noktaya taşıyarak, özgün ve kültürel bağlama uygun bir çerçeveye oturtmuştur. Kitaptan faydalanmak isteyenler her bir bölümü bağımsız biçimde okuyabilirler ve bir başvuru kaynağı olarak kullanabilirler. Diğer taraftan eğitim yönetimi alanındaki tartışmaların ele alındığı son bölüm, araştırma konusu belirlemek isteyen yeni araştırmacılar için önemli referans kaynağı olarak ele alınabilir.